N°. 3. Vrijdag 4 April 1902. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3 00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1. –

Prijs der advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels .	- 0.09
» » » 1000 » .	- 0.08
» » » 3000 » .	- 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan de Redactie", en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade**, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4,** Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

De Vereeniging vestigt zooveel mogelijk, zoowel in Europa als in Indië, afdeelingen, die te zamen met het hoofdbestuur dit doel trachten te bereiken.

Ieder lid wekke in zijne omgeving, zooveel mogelijk, anderen op om lid der Vereeniging te worden en geve daartoe dit blad na het gelezen te hebben aan vrienden en bekenden.

Voor den noodlijdenden Javaan.

Onze rekening in n°. 2 van 27 Maart j. l. sloot met een restant in kas van .	f 2479.95
Het bedrag der ingekomen giften vermeld in n°. 1 van 20 Maart was echter met f 10.– te veel opgeteld.	10.–
Zoodat werkelijk in kas overbleef . .	2469.95
Gedurende de afgeloopen week werd door ons ontvangen:	
Van eene weduwe afwezig bij de collecte	1.–
Van D. S. den Haag.	2.50
Van N. N. idem	1.–
Van C. v. H.	1.–
Bij de afdeeling Arnhem ingekomen giften	70.30
Van onderofficieren en minderen van het Regiment Grenadiers en Jagers . .	30.98½
Van M. T.	5.–
Mevrouw N. N. uit Niza	25.–
Van bij het Deventer-Dagblad ingekomen giften	175.–
A. L. te A.	5.–
Mevrouw Twiss te Utrecht	100.–
Collecte lezing Mr. H. te idem . . .	38.85½
Van B. W. O.	3.–
Voor verkoop van brochures	0.20
Bij de afdeeling Nijmegen ingekomen giften	131.–
Entrées eener lezing te Nijmegen . .	10.–
Mevrouw v. d. H. den Haag	25.–
Heer v. d. H. te A. opbrengst lezing Enschedé	5.50
B. B. in de Perponcherstraat den Haag	1.50
Van jonkvr. E. v. S., den Haag . .	5.–
Van eene te Leiden gehouden collecte	312,50
Van 5 exemplaren van 't boek van Otto Knaap	5.–
Totaal . .	f 3424.29
Op Vrijdag 28 Maart naar Weltevreden verzonden een postwissel van f 2000 I. C. . f 1992.60	
Op Dinsdag 1 April een postwissel groot f 1000 I. C.. - 996.35	
Aftrekken te zamen . . .	f 2988.95
Rest in kas op 1 April .	f 435.34
Later nog ontvangen door Mr. B., correspondent, te Doetichem bijeengebracht	f 60.00
Maakt . .	f 495.34

Wij hebben nu in het geheel **f 11000** naar het Bestuur der Afdeeling Ned.-Indië van „Oost en West" overgemaakt. Zooals blijkt uit sub *a* der „Mededeelingen van het Hoofdbestuur werd de eerste f 1000,–, die wij telegrafisch overmaakten door het Bestuur der Afd. Ned.-Indië bestemd tot leniging van den hongersnood in 't Semarangsche en is de voorzitter, de heer H. I. W. van Lawick van Pabst, over het nuttig gebruik in overleg getreden met ons medelid, den Regent van Demak.

Hoogstwaarschijnlijk heeft men, toen er meer geld kwam, ook voor andere streken van Java kunnen zorgen. Naarmate de berichten uit Indië daaromtrent worden ontvangen, zal daarvan geregeld verslag worden gegeven.

Dat wij, na een geheel jaar tobben om f 300 bij elkaar te krijgen, met vreugde den ommekeer in de gevoelens van velen hebben begroet, zal voor een ieder duidelijk zijn, maar toch kunnen wij niet nalaten dankbaar in herinnering te brengen, hoe Mr. A. Ph. Th. Eyssell in den Haag, de eerste was, die buiten „Oost en West" staande in de Nederlandsche pers, een woord van waardeering wijdde aan het barmhartigheidswerk en een opwekking schreef, om aan onzen oproep gehoor te geven.

Nog steeds blijven de giften mild vloeien. Te Leiden namen, met onze correspondente, de studenten het initiatief en even als te Apeldoorn hielden ook daar eenige jonge dames een collecte, die f 312.50 opbracht. Van het Deventer-Dagblad ontvingen wij f 175, met het bericht, dat meer nog zou volgen, uit Doetichem als eerste toezending f 60, terwijl bij onze afdeeling Nijmegen met inbegrip van nog nagekomen giften en de entrées eener lezing, ruim f 150 is ingekomen.

Te Breda werd op den 2en Paaschdag door de Vereeniging „Tollens" ten behoeve der noodlijdende Javanen eene voorstelling gegeven, waarvan de uitslag ons echter nog niet bekend is.

Gaf Mr. J. E. Bank ons de vergunning zijn naam te noemen bij het vermelden der gift van f 1000, die hij ons toezond, en maakten wij van die vergunning gebruik, gedachtig aan 't gezegde „goed voorgaan doet goed volgen", met niet minder sympathie wijzen wij op de vele kleine giften, blijkbaar afgezonderd van 't weinige, dat men zelf bezit, omdat men voelt, dat het onzen zedelijken plicht is, de noodlijdende Javanen te hulp te komen.

Die kleine giften vooral doen ons zien, dat het begrip der eereschuld, die wij aan Java hebben te voldoen, veld wint onder het volk en bevestigen in ons de hoop, dat ook krachtiger steun van Regeering en Parlement om periodieken hongersnood onmogelijk te maken, niet zal uitblijven.

Mededeelingen:

I. Van het Hoofdbestuur.

a. Met de laatste mail ontvingen wij een schrijven, gedateerd 4 Maart, van het Bestuur onzer Afdeeling **„Nederlandsch-Indië",** waarin dank wordt betuigd voor de eerste f 1000, die wij telegrafisch hebben overgemaakt. In zijne vergadering van 2 Maart werd door genoemd bestuur besloten dit geld te gebruiken **tot het lenigen van den hongersnood in de residentie Semarang** en werd aan den voorzitter, den heer H. I. W. van Lawick van Pabst, opgedragen, om met den Regent van Demak, Raden Mas Adipati Ario Hadiningrat, te overleggen hoe de gelden op de beste wijze zouden kunnen worden besteed.

In dezelfde bestuursvergadering werd nog het besluit genomen, om zoo spoedig mogelijk eene tentoonstelling op kleine schaal te organiseeren van voorwerpen van Inlandsche Kunstnijverheid, speciaal van Soerabajaasch koperwerp en van houtsnijwerk uit Djapara. De tentoonstelling zou vooral ten doel hebben om de ingezonden voorwerpen te verkoopen en bij gunstigen uitslag hiervan zou ze worden herhaald. Krachtigen steun werd verwacht van den controleur J. E. Jasper te Soerabaja, die zich op dit gebied heeft doen kennen en thans met het oog op samenwerking, lid van „Oost en West" is geworden.

b. Van de commissie van beheer van onze localen Heerengracht 4 is nog geen voorstel ontvangen, wat betreft eene uitkeering van rente op 1 April 1902. Het jaarverslag der commissie kan echter spoedig worden te gemoet gezien.

II. Van de afdeeling 's-Gravenhage.

In het locaal Heerengracht 4 werd Zaterdag den 29 Maart de Jaarlijksche Algemeene Vergadering der afdeeling gehouden.

De drie aftredende leden van het Bestuur de dames M. ten Bosch-Bosscher, M. Tersteeg-Pronk en E. Kunst-Heynneman werden herkozen, de beide eersten tevens als leden van het Hoofdbestuur.

Op de rekening en verantwoording van het geldelijk beheer waren geen bemerkingen van aanbelang. Ze werd op voorstel van de commissie van verificatie door de vergadering goedgekeurd en aan de penningmeesteres dank gezegd voor haar zorgvuldig beheer.

Een voorstel werd uit de vergadering gedaan om de verificatie over het loopende jaar weder aan dezelfde commissie toe te vertrouwen, maar door een der commissieleden werd de bedenking in 't midden gebracht, dat het nuttiger zou zijn om het werk dit jaar eens aan anderen op te dragen. De vergadering stemde hiermee in en aan het Bestuur werd opgedragen ter goeder tijd voor de benoeming eener nieuwe commissie te zorgen.

Het jaarverslag werd zonder bemerkingen goedgekeurd. Wij geven dit hier niet in zijn geheel terug, omdat het toch dienen zal tot bouwstof bij het jaarlijksch „Algemeen Verslag" over den toestand der Vereeniging, dat in het 2e kwartaal door het Hoofdbestuur moet uitgebracht worden.

Wij willen hier alleen er op wijzen, dat het ledental der afdeeling in het vorige jaar van 907 tot 1141 is geklommen en zulks niettegenstaande 115 leden door overlijden, vertrek naar elders enz. moesten worden afgevoerd.

Het Huishoudelijk Reglement der afdeeling werd overeenkomstig de inzichten van het Hoofdbestuur gewijzigd en zal nu spoedig kunnen worden gedrukt en verkrijgbaar gesteld.

III. Van de 5e Commissie.

Op de Internationale Tentoonstelling van Decoratieve Kunst, die over eene maand te Turijn wordt geopend, zal ook Nederlandsch Indië vertegenwoordigd zijn. De fraaie Kunstnijverheidsarbeid van den Inlander uit onze Oost zal er zeker de aandacht trekken.

Van de Nederlandsche Commissie voor de Tentoonstelling ondervonden wij alle mogelijke medewerking, maar wij zijn het in de eerste plaats aan de welwillendheid van de bezitters der kunstproducten verschuldigd, dat wij eergisteren een fraaie collectie batiks, weefsels, metaalarbeid, houtsnijwerk, vlechtwerk en nog meer, hebben kunnen verzenden.

Wij betuigen hun daarvoor hier onzen onbaatzuchtigen dank!

WEEKOVERZICHT.

In deze week kwam het reeds lang verwachte bericht van den dood van Cecil Rhodes. Zooals het meer gaat met ziekten van op politiek terrein belangrijke personen, had men in den beginne bij het hooren der berichten betreffende zijne ongesteldheid getwijfeld, of ze waarheid bevatten of eenvoudig een beursmanoeuvre beoogden. Toen later de berichten vaster vorm kregen en zelfs de koningin van Engeland het oogenblik gekomen achtte, om voor zijn herstel te gaan bidden, ontwaarde men echter, dat Rhodes niet alleen ongesteld maar doodziek was. De doodsberichten moesten dus in korten tijd worden gereedgemaakt en misschien ligt het voor een deel daaraan, dat ze in de verschillende landen zoo in 't algemeen genomen eenstemmig waren. Onder den indruk van de doodstijding en met het „de mortibus nil nisi bene" in de ooren, valt het moeielijk een objectieve waardeering van een groote persoonlijkheid te geven. Bovendien weet men van Rhodes nog lang niet het rechte. Zijne rol is voor een groot deel achter de schermen afgespeeld! In kalme overdenking zal men allicht, evenals wij, tot de slotsom moeten komen, dat de grootheid van Rhodes voornamelijk hierin lag, dat hij in zijn daden en gevoelens zoo geheel en al heeft geleefd, zooals de opvattingen omtrent politiek en leven, die bij het groot Engelsch publiek de heerschende zijn, dat gaarne zien. Rhodes was in die opzichten een prachtexemplaar van den modernen Engelschman, die al zijn idealen en voorbeelden van staatsmanskunst, godsdienst, wetenschap, wat al niet, slechts vindt in zijn eigen land, onder zijn eigen landgenooten, overtuigd is van den toekomst van het nieuwe Britsche wereldrijk, dat door alle eeuwen zal stand houden en met de heerlijke heerschappij der Britten aan alle andere volken de gemelde idealen op allerlei gebied zal doen deelachtig worden, en die voor dat schoone doel de middelen al spoedig waardig keurt.

Door zoo te werken heeft Rhodes daden verricht naar het hart van ieder Engelschman, die zijn medemenschen slechts kent onder de verzamelnamen van „foreigner" en „nigger", en die met even zooveel duizenden wordt geteld, als de andersdenkenden bij éénheden. En de lof van de andere mogendheden? Want het is toch waar, dat ook de niet-engelsche pers goede woorden over Rhodes heeft gesproken, die ook thans na eenig tijdsverloop wel zouden worden herhaald. Daarin zit voor een groot deel waardeering voor de kracht op allerlei gebied, die van dezen man uitging en voor de zichtbare resultaten van zijn arbeid, maar misschien werd men ook tot zulke woorden gedrongen door het besef, dat deze man in alle landen gerust ten voorbeeld kon worden gesteld aan de overgroote massa van lieden, die van niets in de koloniën groot geworden, zich daaruit terugtrekken en nooit meer een hand uitsteken, zij het al niet voor de uitbreiding van haar gebied, dan toch voor de verbreiding van beschaving, welvaart en kunst in die landen, waaraan zij alles te danken hebben. Zulk een kras voorbeeld van een man, die, in de koloniën groot geworden, die koloniën nooit uit zijn hoofd en hart verloor, mag ook dan gesteld worden, al is men het met zijne daden volstrekt niet ééns geweest.

Wij hadden het een vorige maal reeds over de nieuwe Duitsch-Nederlandsche kabelverbinding met Indië. Thans zijn de wetsontwerpen ter bekrachtiging van de in den afgeloopen zomer met Duischland gesloten overeenkomst bij de Tweede Kamer ingediend.

Daardoor zal een ernstige misstand gedeeltelijk worden verholpen. Tot dusverre hadden de Engelschen het volkomen in de macht, om onze geheele telegrafische gemeenschap met Indië te storen. Door ons bekend laks ondernemingssysteem, waardoor ook in ons vaderland de waterleiding, de gasfabricage, de telephoon en het electrisch licht, zoo goed als alle ondernemingen van openbaar belang, in buitenlandsche monopolistenhand kwamen, is er tot dusverre ook in Indië voor het buitenlandsch verkeer een engelsch

FEUILLETON.

Schets van de maatschappelijke positie der Lampongsche vrouw in de afdeeling Semangka (Lampongsche Districten).

I. Verhouding van de vrouw tot het gezin.

De verhouding van de vrouw tot het gezin hangt af van de wijze, waarop zij met haar man is gehuwd.

Men onderscheidt hier twee hoofdsoorten van huwelijken:
1e de adat djoedjoer (patriarchaal huwelijk);
2e de adat semanda (matriarchaal huwelijk).

Wel bestaat er nog eene derde soort: «het huwelijk bij adat *anggaü*», maar hierover spreken wij in het 2de gedeelte van dit opstel.

Het is duidelijk, dat bij de eerste soort van huwelijken, die waarbij de vrouw tegen te betalen koopschat (djoedjoer) door den man aan hare ouders, als het ware zijn eigendom, zijne slavin wordt, zij in het gezin niets te beteekenen heeft.

Gelukkig, dat deze huwelijken in deze afdeeling slechts bij hooge uitzondering worden gesloten.

Meer algemeen is het huwelijk bij adat «ngambambang», waarbij wel is waar een kleine koopschat («djoedjoer») door den man wordt betaald, gewoonlijk niet eens in contanten of goederen, maar slechts door de belofte, dat hij het bedrag ten zijnen laste later wel eens zal voldoen. Daarbij neemt de vrouw een meer onafhankelijke positie in.

In overleg met haar man richt zij hun woning in, bewerkt met hem samen de rijstvelden, terwijl de man haar daarbij de lichtste taak geeft; zij is het, die de kinderen groot brengt; de man laat zich daaraan niet veel gelegen liggen.

Eerst als de jongens grooter zijn, komen zij onder direct toezicht van den vader.

In het huwelijk bij adat semanda, waarbij de man zich als het ware aan de ouders van zijne vrouw verkoopt, — hun slaaf wordt — en deze soort huwelijken komen hier zeer veel voor — is de vrouw, of liever haar vader, of bij ontstentenis van dezen, de grootvader of oom (de kamamakan), hoofd van het gezin, terwijl de man in het huisgezin niets heeft in te brengen.

De kinderen zijn het eigendom van de vrouw en behooren tot haar geslacht.

Bij scheiding verlaat de man het huis van zijne vrouw even arm, als hij er vroeger ingekomen is. Al hetgeen dat hij dikwijls ten koste van zwaren arbeid bijeen gebracht heeft, wordt het eigendom van de vrouw.

Dit is de strengste en oorspronkelijkste vorm van semanda-huwelijk, (semanda tjamboer soembaij of lepasahan), hetgeen hier veel voorkomt, wanneer een Lampongsche vrouw met een Inlander van buiten het gewest, voornamelijk met een Javaan, huwt.

Langzamerhand zijn echter andere vormen van semanda-huwelijken ontstaan z. a.:

Semanda ngababang,
" boeroeng,
" dagang,

die minder streng zijn dan de eerstgenoemde.

Bij semanda ngababang wordt eene huwelijksovereenkomst gesloten, waarbij de man belooft, zoolang een der broeders van de vrouw nog minderjarig of nog niet gehuwd is, hij zijne vrouw bij hare ouders of voogd (kamamakan) zal laten en bij haar zal inwonen, en hij eerst bij het bereiken van den meerderjarigen leeftijd of bij huwelijk van dien broeder het recht zal hebben, zijne vrouw met zich te voeren in zijn eigen huis, na betaling echter van een vooraf vastgestelde djoedjoer.

Alles, wat de echtgenooten door hun arbeid en vlijt hebben bijeengebracht, toen zij in het ouderlijke huis woonden, wordt echter het eigendom van de ouders der vrouw.

Semanda boeroeng en semanda dagang komen alleen voor bij huwelijken van Lampongsche vrouwen met niet Lampongers z. a.: Maleiers, Bengkoeleezen, Boegineezen en andere Inlanders, behalve Javanen. De man betaalt daarbij een bruidschat aan de ouders zijner vrouw en voert haar met zich mede naar zijn eigen huis.

De vrouw blijft echter eene vrij onafhankelijke positie in het huisgezin innemen.

II. De verhouding van de vrouw tot de maatschappij daarbuiten.

Boven maakten wij melding van nog een ander soort van huwelijk, dat bij dit hoofdstuk beter op zijn plaats is: dat bij «adat nganggau of baiwah» een uitvloeisel van het djoedjoer huwelijk. De vrouw toch wordt daarbij het eigendom van den man en behoort dus bij zijn overlijde tot zijne nalatenschap en gaat volgens de adat over op ee der broeders — gewoonlijk den oudsten broeder — van den overledene.

Aan deze adat wordt echter in de afdeeling Semangka niet streng de hand gehouden; veelal ziet men de weduwe — na afloop van de «iddah» (den tijd, gedurende welken zij geen huwelijk mag aangaan d.i. 130 dagen) met een ander persoon dan dien zwager huwen.

In de maatschappij buiten het gezin is de Lampongsche vrouw niet in tel, zelfs niet bij een semanda huwelijk, daar alsdan haar vader of voogd steeds voor en namens haar optreedt.

Zij is niet bevoegd tot het sluiten van eenige overeenkomst, noch tot het doen van eenige transactie, zonder toestemming en bijstand van haar man of Kamamakan.

Alles regelt de man of Kamamakan buiten haar om.

Bij echtscheiding (behalve bij semanda huwelijk) krijgt zij slechts een gering deel van de gezamelijke bezittingen, terwijl de kinderen bij den man blijven. De vrouw kan echter eischen, dat de kinderen zoolang bij haar blijven, totdat zij de moederlijke hulp niet meer behoeven, terwijl zij het recht heeft, de door haar ten huwelijk meegebrachte goederen terug te nemen.

De adat brengt mede, dat echtgenooten niet van elkaar erven.

De vrouw heeft echter het recht van vruchtgebruik op de goederen van haar overleden echtgenoot, totdat hare kinderen meerderjarig zijn. Overlijden de kinderen vóór hunne meerderjarigheid, dan gaan de goederen op de familie-leden van den man over- (behalve natuurlijk weder bij semanda-huwelijk, waarbij de goederen steeds het eigendom blijven van de vrouw of hare familie).

monopolie, dat van de Eastern Extension Telegraph Company, waarvan de kabels over Singapore loopen en daar geheel à la merci van het engelsch gouvernement zijn. Eindelijk komt daarin nu eenige verandering. Men wil samen met Duitschland aansluiting krijgen aan de groote Amerikaansche Pacific-kabel. Komt dit tot stand, dan zullen onze depêches dus langs dien weg buiten Engeland omgaan. Maar een ideaal is het toch niet, dat ze nu weer over twee andere schijven zullen gaan. In de memorie van toelichting staat klakkeloos, dat een eigen telegrafische gemeenschap voor ons land te bezwarend zou zijn. Is dat wel terdege overwogen?

Trots de geruststellende woorden door de Engelsche en Fransche ministers gesproken, blijft er een gevoelen bestaan, dat de Oostersche quaestie door het Engelsch-Japansche verdrag eerder gevaarlijker is geworden, dan anderszins. Men neemt over het algemeen aan, dat de uitbreiding van het Fransch-Russische verbond tot de oostersche politiek wel degelijk een ernstige ongerustheid in Engeland heeft te weeg gebracht, vooral omdat men er zich daar bewust zou zijn van de wensch der Japanners om van het vijfjarig verdrag met Engeland gebruik te maken ter verkrijging van een vasten voet in Korea. Zulk een streven moet bij de tegenwoordige stand van de betrokken partijen onvermijdelijk tot een conflict leiden. Voor de Engelschen zou dat alleronaangenaamst zijn, want het kan op dit moment en waarschijnlijk in de eerstkomende jaren zulk een conflict niet rustig te gemoet zien. Mag men daarom wellicht hopen, dat de houding tegenover eventueele Transvaalsche vredesvoorwaarden milder zal zijn, dan algemeen wordt verwacht? Over het geheel doen sommige uitlatingen in de pers, ook naar aanleiding van den dood van Rhodes, daaraan wel eenigszins denken. In ieder geval zou die gedwongen toeschietelijkheid een gevolg zijn van het Japansche verdrag, zeker geen eerste resultaat, om zichzelf mee te feliciteeren.

Aangaande de verhoudingen in Perzië hoorden wij gedurende eenigen tijd niet veel bijzonders. Thans, tegelijk met het bericht van de reis van den Sjah naar Parijs, verneemt men weer geruchten van Russisch-Engelsche botsingen. De Russen zetten daar langzaam, maar zeker, hun pogingen door om de zee dwars door Perzië heen te bereiken. Zoo vernamen de Engelschen dezer dagen weer, dat er onderhandelingen gevoerd werden of reeds tot stand gebracht waren, tusschen Rusland en Perzië, voor den aanleg van een spoorweg, onder opperst beheer van Rusland, van de Kaspische zee of eenig ander punt aan de Russische grens naar eenig punt aan de Persische golf; verder dat Rusland het recht zou verkrijgen, om aan de Perzische golf een oorlogshaven te bouwen en vrijen doorgang voor die haven zou bekomen. Dit moet niet zeer aangenaam hebben geklonken, vooral niet omdat reeds vroeger de Engelsche diplomatie in den strijd om de Perzische Spoorwegen slechts tot dit volkomen negatief resultaat was gekomen, dat de Perzen, nòch den Engelschen, nòch den Russen zouden toestaan die spoorweg te maken. Telkens wint de overtuiging veld, dat Rusland binnen korten tijd de Engelschen in Perzië zal hebben mat gezet en men kan er zeker van wezen, dat de Sjah te Parijs niet tegen Rusland zal worden opgezet.

Berichten in Engelsche bladen naar aanleiding van den grooten lust onder de Australiërs om in Zuid-Afrika te vechten, geven eene droevigen kijk op de toestanden in de Koloniën. Er blijkt groote werkeloosheid en stagnatie van allerlei aard te heerschen. De groote immigratie van de laatste decaden heeft dus niet veel goeds gebracht, ook al omdat Australië, hoe uitgestrekt ook, voor die uitgestrektheid maar weinig vruchtbaar land heeft. Een massa schuim van allerlei maatschappijen is naar de goudvelden in West-Australië getrokken, en is na de ondervonden teleurstellingen in de steden opgehoopt. Zeker geen gewenschte aanwinst voor de bevolking.

Ook op Nieuw-Zeeland heerschen analoge toestanden, die zelfs grootendeels in het moederland niet zóó gekend worden. Vandaar dat er zooveel animo bestaat om dienst te nemen, waardoor men althans van een goed daggeld zeker is. Uit louter geestdrift mag men den toeloop van recruten dus niet verklaren. Eerder schijnt het tegendeel daarvan te bestaan, hoe ook de Australische couranten over het algemeen de Engelsche nog in schelden en tieren de baas zijn.

Oost-Indische berichten.

De Nood op Java.

„De *Residentie Semarang* wordt wel zwaar bezocht," lezen wij opnieuw in het *Bat. Nieuwsblad* van 3 Maart jl.

„Bij de rampen, overstrooming en hongersnood, met de ziekten welke er op volgen, waaronder zij periodiek zucht in sommige streken, bij die rampen, zoo gewoon in telkens wederkeerende ellende, dat men helaas zou beginnen te denken: het hoort zoo — *apa boleh boeat;* bij die gewone gewone rampen, waarvoor regeering en bestuur aansprakelijk zijn, voegen zich nu nog buitengewone rampen: verwoesting brengende bandjirs, dijkbreuken door locale toestanden onvermijdelijk!"

Een telegram van 2 Maart uit Semarang aan hetzelfde blad luidt:

Het water in de Djoewana-rivier, welke het water der Serang-rivier in zich opneemt, bereikte een ongekend hoogen stand.

Alle dessa's, langs de rivier gelegen, zijn overstroomd.

De bevolking heeft alles verloren.

De ellende is groot

De rijstpakhuizen staan onder water.

Er zijn geen voedingsmiddelen genoeg.

Ook de rijstaanplant op de sawah's heeft zwaar geleden.

In de afdeeling Pati staan eveneens door den hoogen waterstand sommige dessa's onder water.

Er heerscht gebrek en de rijstaanplant is geheel verloren.

Van bestuurswege worden loodsen opgericht om de bevolking, welke door ziekten is uitgeput, onder dak te brengen.

Welk een lijden opgesloten ligt in dit bericht, het vervolg van dergelijke tijdingen in de laatste dagen van daar ontvangen en van dezelfde strekking met betrekking tot andere afdeelingen, is nauwelijks begrijpelijk voor hen, die niet weten, wat toch reeds door de bevolking geleden wordt, wanneer de officieele rapporten en verslagen vermelden, dat alles gaat, misschien niet geheel naar wensch, maar toch ook weinig minder dan gewoonlijk.

Het zijn nu niet meer de afdeelingen Grobogan en Demak van de residentie Semarang alleen, maar ook de afdeelingen Pati, Djoewana, Koedoes der aan de residentie Semarang toegevoegde vroegere residentie Japara.

Er heerscht gebrek; de ellende is groot; de bevolking, die alles verloor, door ziekten reeds uitgeput, heeft voedsel, noch onderkomen."

Terecht vraagt de redacteur daarop:

„Wat zal de Regeering nu doen?

Iets meer dan lapmiddeltjes aanwenden, om herhaling te voorkomen?

Beseffen, dat Nederland niet alleen in woorden en schermen met mooie beginselen, maar ook in daden, wat de rechten der bevolking van Nederlandsch Indië op een merkwaardig bestaan aangaat, om de troonrede te volgen, *„een zedelyke roeping te vervullen heeft?"*

Uit de *Semarang Courant* van 28 Februari jl. nemen wij over:

„Nopens de plaats gehad hebbende bandjir in de districten Grogol en Singenkidoel is van den resident van Semarang nader bij de regeering het bericht ontvangen, dat in eerstgenoemde district instede van 2558, 3281 bouws sawah werden overstroomd, waarvan 2054 bouws vernield en 1234 bouws beschadigd werden. In laatst genoemden district werden van de 709 bouws overstroomde sawavelden 117 bouws vernield en 191 bouws beschadigd."

In hetzelfde blad lezen wij:

„De assistent-resident Poortman van Koedoes is onwillekeurig door *force majeure* in conflict gekomen met eenige suikerondernemers aldaar, die de nadeelige gevolgen ondervinden van het doorsteken van een gedeelte van den rechter Serangdijk, waardoor het water zich over de oostelijk gelegen streken verspreidde, Pati en Joana overstroomden, waar suikerfabrieken gelegen zijn met uitgestrekte rietvelden, die door de bandjir een ernstige streep door de rekening maken op den a. s. oogst.

Volgens het telegram, dat wij gisteren ontvingen, is de assistent-resident na rijp beraad en na overleg met den ingenieur van Arcken daartoe overgegaan, omdat het zich liet aanzien, dat de rechteroeverdijk Kapoeang dichtbij Tangoelangin en Setrokalaman benoorden laatstgenoemde plaats het niet langer zou kunnen houden en bij een eventueele doorbraak zeker ernstige gevolgen zouden na zich slepen.

De assistent-resident is blijkbaar niet over een nacht ijs gegaan, want de bovengenoemde bedreigde punten bij den rechteroever grenzen dicht aan lager gelegen dichtbevolkte dessa's, die gevaar liepen door den hevigen stroom eener voorkomende dijkbreuk meegesleurd te worden, — in welk geval honderden der bevolking eveneens kans hadden in dien geweldigen vloed om te komen; — een catastrophe, die genoemd plaatselijk bestuurshoofd wellicht duur zou zijn te staan gekomen, — immers hij draagt de verantwoordelijkheid van alles, wat in zijn afdeeling gebeurt. Buitendien heeft ZEdG. technisch advies ingewonnen bij den ingenieur van Arcken aldaar, die op het dreigend gevaar zal hebben gewezen en op wiens oordeel het bestuur ook zal afgegaan zijn, om tot het noodzakelijk doorsteken van een gedeelte der dijken in het district Oendäan over te gaan.

Het gold hier ettelijke **menschenlevens** en die mochten toch niet opgeofferd worden ter wille van landelijke ondernemingen, die slechts **geldelijk verlies** hebben te betreuren.

Nader vernemen wij nog, dat de resident van Semarang onmiddellijk f 5000 heeft toegestaan om de beschadigde dijken te herstellen.

En in het blad van den vorigen dag:

„De chineesche firma Kian Goan, waarvan de majoor der Chineezen Oei Tiong Ham directeur is, die op zulk een loffelijke wijze reeds tegemoet kwam in den nood der arme bevolking door de *gratis*-verstrekking van duizenden picols rijst, heeft nu alweder 500 picols rijst geschonken ten behoeve van het arme volk, dat, grootendeels afkomstig uit de districten Broemboeng en Grogol, onder dak wordt gebracht in het ruime dwangarbeiderskwartier te Boegangan.

Te betreuren is 't, dat van nog geen enkelen europeeschen kant eenige hulp te bemerken is, daar waar Chineezen reeds het voorbeeld geven.

Voor de Boeren werden schatten verzameld, maar den armen Javaan laat men van honger wegkwijnen!

De *Java-Bode* te Batavia, die zich indertijd disponibel stelde om gelden in te zamelen voor dit doel, ontving nagenoeg niets en werd bovendien van eenige zijden voor haar voorbarigheid (?) aangevallen, om niet te spreken van het belachelijke, waarin men het streven van genoemd blad stelde.

Daarom juichen wij het toe, dat in Holland eindelijk eens stemmen opgaan, om ook aan de bevolking van Ned.-Indië te denken. De Vereeniging *Oost en West* gaat op prijzenswaardige wijze voor, om gelden in te zamelen.

Flink zoo, dien kant moet 't uit.

Men heeft slechts na te gaan, wat al verdriet en ellende geleden worden in de dessa's in het oostelijk gedeelte van onze stad, waar de reeds behoeftige bevolking dagen lang in en op 't water leeft, tenauwernood een droog plekje vindend om haar voedsel te bereiden, om niet te spreken van de huiselijke ellende bij enkele gezinnen, die een ziek kind, man of vrouw te verzorgen hebben, en dan niet te erkennen, dat hier **hulp dringend noodzakelijk is**.

Laat ons dat inzien en dan vragen, of wij 't met ons geweten kunnen overeen brengen, om langer te dralen. **Medewerking tot leniging van de rampen wordt dringend verzocht!**

Het *Soer. Hbld.* schrijft:

„De natuurkrachten zijn nog niet tot rust gekomen Uit Bodjonegoro meldt men, dat het daar in de Solo-rivier nog erg spookt en dat in het Ledoksche verscheiden. inlandsche en europeesche woningen onder water staan. Van den padi-aanplant, die pas is afgeloopen, zal niet veel terecht komen."

Omtrent de ellende der Solosche bevolking meldt het *Centrum*:

„Van iemand, die dezer dagen de binnenlanden van Solo bezocht, vernemen wij, dat daar ongekende armoede en sterfte heerscht onder de Inlanders. De meesten bezwijken aan een zoogenaamde buikziekte, waarbij echter gebrek aan voldoende voedsel een hoofdrol moet spelen. In het Klattensche komt deze buikziekte, die zeer na verwant is aan cholera, ook veelvuldig voor."

En de *Sem. Crt.*:

„Door de bandjir te Kartasoera zijn verscheidene Javaansche huizen ingestort. De schade aan goederen en huisdieren moet voor de reeds arme Javanen groot zijn.

Onze assistent-resident, de heer H. V. Baron Bentinck, is inderdaad een man uit één stuk, hij is steeds op het pad, in 't belang van 't algemeen. Vergelijkt men Solo van voor tien jaar met nu, dan springt de verbetering terstond in het oog. In dezen tijd van nood help hij, zooveel hij kan; ook onze rijksbestuurder heeft het zijne bijgedragen."

De uit Nederland telegrafisch overgemaakte gelden zullen dus dubbel welkom zijn! Moge het lezen van al deze nooden, **ook in die gemeenten van Nederland welke zich nog zoo goed als onbetuigd lieten** (wij denken hierbij het eerst aan **Amsterdam** en **Rotterdam**), voor mannen en vrouwen, die voelen voor het lijden der ongelukkigen, een aansporing zijn, om ook daar **collecten te doen houden** of op andere wijze geld bij elkaar te brengen tot leniging der ellende, waarmee wij immers allen zoo innig begaan zijn.

III. Het aandeel van de vrouw in den productieven arbeid, zoowel nijverheid en huisvlijt, als veldarbeid en wat verder daarmede verband houdt.

Het aandeel van de Lampongsche vrouw in den productieven arbeid is zeer groot. Is de Lamponger, vooral in deze afdeeling wel eens lui en gemakzuchtig en werkt hij alleen in den uitersten nood, de Lampongsche vrouw daarentegen slooft zich uit voor haar gezin. Als het zware werk op de rijstvelden (het plantklaar maken) is verricht, trekt hij zich geheel van den arbeid terug en laat verder alles aan zijne vrouw over. Zij beplant de velden, onderhoudt het padi-gewas, oogst de rijpe padi; droogt en bergt die in de schuren op.

De padi wordt door haar tot rijst (kras) gestampt en zij zorgt, dat de man twee maal daags zijn maaltijd kan nuttigen.

Met de overige cultures is het niet anders gesteld.

De vrouw is het, die de peper- en notenmuskaattuinen onderhoudt, de rijpe vruchten oogst, droogt en ter markt brengt.

Ook de tabakscultuur berust hoofdzakelijk bij de vrouw. Heeft de man een stuk veld omheind, bewerkt en plantklaar gemaakt, dan laat hij al de overige werkzaamheden aan de vrouw over. Zij maakt de kweekbedden klaar, zaait het tabakszaad uit, plant de jonge plantjes over, waakt dat de tabaksbladeren niet door insecten worden vernield, oogst de rijpe bladeren, en zorgt verder voor de geheele bereiding.

De Lampongsche vrouw hier is zeer bedreven in het maken van mandjes, matten en ander vlechtwerk van rotting, bamboe en bambang (een soort struik met lange cylindervormige stengels, waarvan de schil, in dunne reepjes gesneden, een uitstekend vlechtmateriaal oplevert).

Een tak van nijverheid, die langzamerhand geheel zal verdwijnen, is het weven van kleedjes (sarongs). Stelden vroeger de jonge meisjes (moelis) er een eer in een eigenhandig geweven sarongs te dragen, tegenwoordig nu diezelfde soort kleedjes, doch machinaal bewerkt en niet zoo solied als de met de hand geweven sarongs, bij duizenden, vooral uit Singapore, worden ingevoerd en tegen zeer billijke prijzen op de passer (markt) verkrijgbaar zijn, ziet men slechts bij uitzondering eene vrouw aan het weeftoestel.

Andere takken van nijverheid vindt men hier niet.

Ten slotte nog een eigenaardig gebruik, dat o. i. wel der vermelding waardig is, vooral omdat het de huisvlijt der Lampongsche vrouw teekent.

Bij het bezoeken eener kampoeng trekt het al dadelijk de aandacht, dat de ruimte onder de Lampongsche huizen, die een meter hoog boven den grond gebouwd zijn, geheel of voor een groot deel wordt ingenomen door op stukken van ± $1\frac{1}{2}$ voet gekapt brandhout, netjes opgestapeld.

Dit alles is het werk van de vrouw des huizes, die er een bepaalde eer in stelt, een groote hoeveelheid brandhout in te verzamelen.

Hoe grooter de brandhoutstapel is, hoe meer welvaart er in haar huis schijnt te heerschen.

Er zijn vrouwen, die 30 jaren lang brandhout verzamelen, zonder er een stukje van te gebruiken.

Alleen bij huwelijks-, besnijdenisfeesten en sedekahs, (feestmaaltijden) spreekt zij haar voorraad brandhout aan en toont dan met een zekeren trots aan de verzamelde gasten, hoeveel brandhout zij reeds sedert jaren bijeen gebracht heeft.

Kota Agoeng, 23 April 1898.

De Controleur van Semangka,
BRAUTIGAM.

West-Indische Berichten.

Men weet, dat 't bij enkele Indische cultures noodig is, om schaduwboomen tusschen de cultuurgewassen, vooral ter bescherming van de jonge boomen, te planten. Zoo wordt daarvoor in de koffietuinen in Indië de dadap gebruikt en op de cacaoplantages in de West de banane en cassave (ketella pohon). Aangezien, tengevolge van de toenemende aanplant dezer gewassen de prijs van de produkten, die zij leveren, zeer wisselvallig is, wijst de heer H. B. van Ree in „O. W." op 't nut van een andere heester n.l. de Bixa Orelana, in de West „roekoe" en koesoewee" genoemd en in de Oost bekend onder den naam van „kesoemba" of „galingam".

Uit 't vruchtenmoes, dat zich om de zaden bevindt, worden in hoofdzaak twee kleurstoffen bereid, die steeds meer gewild zijn: het Orlean-rood, ook wel Bixine en het Orlean-geel orelline genoemd.

Vooral laken en zijde wordt met deze onschadelijke kleurstoffen in verschillende schakeeringen geverfd, terwijl ze ook gebruikt worden voor 't kleuren van boter, kaas, vernissen enz.

Het ruwe produkt wordt als een brei in potten, of wat beter is, in gedroogden toestand verzonden. Ook worden de zaden met het moes er om heen in de lucht gedroogd en zoo in balen verscheept.

Voornamelijk in Frankrijk neemt de vraag naar orlean en de prijs er voor meer en meer toe en sedert eenige jaren wordt van Cayenne veel daarheen gezonden.

Monsters van 't ruwe produkt door den heer v. Ree uit Suriname naar Europa gezonden, bleken na onderzoek van uitnemende hoedanigheid te zijn.

Volgens een nauwkeurige berekening van genoemden heer zou de opbrengst van de roekoe binnen twee jaar voldoende zijn, om de geheele aanlegkosten, ook van de cacaoaanplant te dekken, terwijl de produktie doorgaat, wanneer de cacaoboomen na vier of vijf jaar vrucht beginnen te geven.

Waarlijk iets om door planters, ook in Oost-Indië, ad notam genomen te worden.

Dat we hier niet met iets nieuws te maken hebben, maar reeds heel veel vroeger op 't nut van deze plant is gewezen, blijkt uit een aanschrijving in de Jav. Courant van 1828, waarbij door den Commissaris-Generaal bepaald werd, „dat de Bixa Orelana langs alle wegen van Java zou worden aangeplant, teneinde dat nuttig plantsoen meer algemeen op het eiland te bezitten, om door de goede verfstof, welke uit het zaad getrokken wordt, een produkt te vinden voor den handel met Europa en voor onze fabrieken in het moederland.".

Veel is daar blijkbaar niet van gekomen. De inlanders gebruiken de verschillende deelen van de plant wel als geneesmiddelen maar de waarde van de kleurstof wordt niet overal door hen ingezien. Zelfs meenen zij weleens, dat deze vergiftig is. In West-Indië is dat anders. Daar wordt zij veel gebruikt, om verschillende eetwaren te kleuren, die er bovendien een aangenaam aroma, een „haut gout" door verkrijgen.

Naar wij ons herinneren heeft Dr. Greshoff, de tegenwoordige direkteur van het Koloniaal Museum in Haarlem, eenige jaren geleden een uitgebreide studie over orlean het licht doen zien.

Verdietschte Pantoens.

Lachende heug'nissen uit mijne jeugd,
Ver in 't Oosten, in 't woud en op 't veld;
Kleine bedroevinkjes, grooter geneucht.......
Zeg mij, herinn'ring, is 't simpel verteld?

Land'lijke spelen, licht, lucht overal;
't Groene geboomte, de vrede in 't gemoed —
Later veel weedom en droef'nis vooral......
Zeg mij, herinn'ring, of 't alles zoo moet?

***

Toe, diep u in mij in, o, rozige erinnering!
Toon mij mijn verre jeugd, zoo spoedig heengevloden;
Weêrkaats ze in mijne ziel, gereed haar uit te nooden
Tot blijven voor altoos in hecht besloten kring.

Toe, wek haar op uit 't rijk der stille dooden,
Die 'k eertijds met zoo sterken arm omving;
Laat, vrage ik u, haar zijn ook toekomstbode,
Dat ik 't verleden en 't verschiet bezing'.......

O, hoe het heden mij verlangen doet
Weêr op te gaan langs mijne levenswegen
Van meet tot daar, waar in 't ontsteld gemoed
Voor d'allereerste maal is neêrgezegen
De bange twijfel aan der menschen goed',
En rouwvol 't hart zijn weedom heeft verzwegen.

***

Een ziel daalde uit 't onmeetlijk Al
Op 't aardrijk neêr in zwaren val.
Ze brak welhaast, ze was zoo zwak.
Ze was zoo zwak, tot brekens toe.

Een ziel waart rond al op deze aard'........
Is 't leven dan wel levenswaard? —
Ze houdt zich sterk, is toch zoo wrak;
Ze sleept zich voort en is zoo moê.

***

Als meeuwenlijf op stille mere, wit op rimpellooze:
Zoo dacht ik 't leven mij in d' eerst bewusten stond.
Een angstig dobb'rend zeil op zee, de rustelooze:
Zóó 't juister beeld, dat in mijn droef bestaan ik vond.

***

Een teere, broze ziel, heel zwakjes saâmgeweven,
Toch sterkend, stalend zich, gedachtig aan haar roeping;
Nu kwijnend in geween, dan hard in krachtig streven —
Vindt zoo een wisseling ooit minzame begroeting?

Versailles. SASTRO PRAWIRO.

Onze Parijsche Afdeeling.

Wij hebben eenigen tijd geleden melding er van gemaakt, dat zich te Parijs een afdeeling had gevormd van „Oost en West". Die afdeeling heeft thans een propaganda-circulaire opgemaakt, waarmee wij vertrouwen, dat onze lezers gaarne kennis zullen maken.

Une Société de Propagande Coloniale.

Quand une nation possède des colonies, il faut qu'elle s'en occupe! Il ne suffit pas, au point de vue matériel, d'envoyer dans ces pays des armées, des fonctionnaires et des missionnaires. Mais il faut, que la population tout entière s'associe à l'œuvre de la colonisation et qu'elle puisse se rendre compte de la grande responsabilité, qui incombe à la Mère Patrie, ainsi que des difficultes qui peuvent surgir dans ces possessions.

On sait que la Hollande considère les belles îles de la Sonde: Java, Sumatra, Bornéo, Célèbes, les îles d'Molucques etc., le tout avec environ 40 millions habitants, comme partie constituante, de son empire et quoique, depuis un demi siècle, l'exploitation d'autrefois, dans ces îles, ait fait place dans beaucoup de cas, à un système plus équitable, la marche des améliorations se fait trop lentement pour satifaire ceux qui croient que l'avenir est à un gouvernement colonial qui n'envisagera qu'une chose: le bien être des gouvernés!

La cause en est: à l'ignorance du peuple, de la nation entière, qui n'a pour ainsi dire aucune notion, même élémentaire des colonies, des indigènes, de leur caractère, ainsi que de leur commerce et de leur langue.

A la chambre des députes, ceux qui ont la connaissance parfaite des affaires coloniales sont rares, et le nombre de ceux qui ne portent aucun intérêt à ces affaires est grand.

C'est dans l'idée de remédier à ce mal, que quelques hommes et que quelques femmes, portant un intérêt à tout ce qui concerne les colonies, se sont réunis en Juin 1899 à la Haye pour fonder l'Union „Oost en West". Le but essentiel de la dite société est de créer des relations continuelles entre les habitants de la patrie et ceux des colonies, et de bien faire connaître ces colonies par le peuple entier.

Comme son programme est très étendu, le travail est partagé entre cinq commissions indépendantes l'une de l'autre, mais ayant un lien qui les réunit à la direction générale, formant un comité central.

La *première commission* s'occupe de donner des renseignements à tous ceux qui, venant des Indes ou y retournant ont besoin de bons conseils pour leur installation, ou leur voyage; ceux qui se repatrient ou qui, nés aux Indes, visitent la métropole pour la première fois, y viennent ou y rentrent tout à fait comme étrangers. Ils y trouveront tous les renseignements nécessaires, non seulement au bureau central à la Haye, mais dans toutes les villes importantes du pays où l'Union a des subdivisions ou des correspondants.

La *deuxième commission* s'occupe du placement des enfants laissés ou envoyés en Europe pour faire leur éducation. Elle n'a pas seulement soin que ces enfants se trouvent dans un bon entourage et qu'ils aient une bonne instruction; si le désir lui en est exprimé, elle les surveille et se tient en correspondance avec les parents ou les tuteurs.

L'éducation des enfants aux Indes causait beaucoup de difficultés aux colons européens, là ou il n'y a jusqu'à présent ni universités, ni écoles techniques supérieures, ni écoles d'arts et les parents étaient obligés, ou d'accompagner un des deux leurs enfants, ou de courir la chance qu' en Europe, ils furent installés dans des milieux où ils étaient mal surveillés et très souvent exploités.

La *troisième commission* donne les indications et les informations nécessaires à ceux qui ont l'intention d'aller aux colonies et aide à chercher des emplois aux rapatriés dans la Mère Patrie. Les soins des trois premières commissions ne se bonneront pas aux Européens et aux métis, mais ils s'étendront de même aux indigènes des colonies.

C'est la *quatrième commission* qui est chargée de ce que nous pourrions appeler le but principal de l'Union! C'est à dire de propager la connaissance de

nos colonies aux Indes, d'instruire le peuple, dans tous les degrés sociaux, par des conférences ou des études littéraires et par une feuille hebdomadaire qu'elle dirige. Car il faut que le peuple parvienne à s'intéresser à ces belles contrées auxquelles les Pays-Bas doivent tant de prospérité; qu'il se rende compte, que mieux ces pays lointains seront gouvernés, plus ils se développeront au physique comme au moral.

La *cinquième commission* ayant en vue l'amélioration de la situation de l'industrie dans les colonies, s'occupe plus particulièrement de ce que produisent les indigènes et de l'art appliqué à leurs industries.

Les nombreuses personnes qui ont visité la section des Indes néerlandaises à l'Exposion Universelle de Paris en 1900, ont sans aucun doute admiré les divers œuvres d'art exposés dans les pavillons, ainsi que les merveilles de l'architecture hindou-javanaise, tel les temples du Bourou-Boudor, de Tjandi-Sewou, de Tjandi-Sari, de Prambanan et d'autres. L'indigène Javanais est artiste. Il porte en soi l'empreinte du beau paysage doré par le soleil éclatant des tropiques, et avec de simples outils il sait créer des œuvres de style typique. Mais l'influence européenne s'est fait sentir, et menace de perdre le vrai caractère de beauté originelle de ces œuvres.

Par des expositions et en créant des débouchés „Oost en West" espère combattre cette décadence.

Déjà trois expositions très belles ont eu lieu à la Haye et plusieurs autres dans les grandes ville de province.

Mais ce n'est pas seulement pour reconduire l'art appliqué à l'industrie des Indes dans la bonne voie et pour le faire reconquerir sa réputation et sa gloire d'autrefois, que la cinquième commission s'est mis en œuvre. Elle veut aussi attirer l'attention de l'Europe et de l'Amérique sur ce que les indigènes des îles de la Sonde et aussi ceux des Indes-Occidentales produissent de merveilleux et d'attrayant, et dans ce but, après avoir crée des comités à Batavia, à Curaçao et ailleurs aux Indes, elle tachera d'arranger des expositons permanentes et des ventes d'objets d'art, autant à la Haye qu'à Amsterdam, Rotterdam et autres villes.

Elle a même l'espoir que la Section de „Oost en West" qui s'est constituée à Paris, trouvera le moyen de créer une telle exposition avec vente, dans la grande ville où le monde entier se recontre. Elle ne pense aucunement à une concurrence avec les objets d'art-appliqué provenant des colonies françaises qu'on a pu voir dans toute leur splendeur au jardin du Trocadero lors de l'Exposition Universelle. Une cooperation pour l'exposition et la vente des objets d'art des deux pays voisins remplirait au contraire tout à fait son désir

Un autre motif pour la formation d'une Section Parisienne se trouve dans l'occassion, qui sera créée pour l'échange d'idées sur l'économie et la sociologie coloniale. Dans les réunions de la Section, les membres Néerlandais pourront communiquer les actes et faits de l'Union aux membres français, et une discussion utile pourra en résulter.

De cette manière la Section Parisienne de „Oost en West" pourrait être le précurseur d'une *Union Coloniale Internationale* qui a été prévue au Congrès Colonial de 1900.

Le *Comité Central* a son bureau à la Haye dans ses localités de l'Union au 4 Heerengracht où se trouvent aussi une salle de lecture et un restaurant-Javanais. Le comité entretient des relations avec les autres sociétés coloniales du pays et de l'étranger. Il s'abstient strictement de toute action politique, de sorte que l'Union compte ses membres dans tous les partis politiques.

Les cotisations sont minimes, pour que tout le monde puisse adhérer et l'union *Oost en West* qui a debuté il y a peu près trois ans avec quarante membres, en compte déjà plus de *deux mille* actuellement. Aux Indes Orientales et Occidentales des comités se sont formés pour coopérer avec l'Union-mère.

Pour la Section Parisienne la cotisation minimum sera de *3* frs. et 5 frs. pour ceux qui désirent recevoir la feuille hebdomadaire. En payant 10 frs. au moins on est considéré *donateur*.

L'Union *Oost en West* tient surtout à deux principes: Le premier c'est qu'elle s'adresse au grand public et qu'elle admet des membres de toutes les classes de la société. Le second c'est, qu'il y a coopération absolue entre les deux sexes. La moitié des membres environ se compose de femmes et on trouve celles-ci autant dans le comité central que dans toutes les commissions. *Oost en West* est une Union nationale; cependant elle sera très heureuse si toutes les sociétés coloniales de l'étranger veulent se mettre en relation avec elle.

Pour se faire inscrire comme membre de la Section Parissiene l'on doit s'adresser à un des soussignés. Mlle P. Brondgeest, *14 rue Gustave Courbet*, recevra les cotisations.

YVONNE DE FOUGÈRES.
P. BRONGEEST.
P. VAN MARLE, Faubourg Poissionnière 147.
C. SNABLIÉ, Montmorency.

Paris, Avril 1902.

RECLAMES.

De Compagniedag te Nijmegen.

Uit het dagblad „*De Gelderlander*" nemen wij het verslag over, dat de heer E. von Bose, Secretaris onzer afdeeling Nijmegen, aan dat blad heeft toegezonden van eene door den heer I. R. van der Lans gehouden voordracht over den

Eersten Nederlandschen Zeetocht naar Indië.

De heer v. B. schrijft als volgt:

„Het is mijn doel niet een gewoon verslag te schrijven van den door het bestuur der afdeeling Nijmegen, van de vereeniging „Oost en West". georganiseerden herdenkingsavond, gewijd aan de oprichting der Oost-Indische Compagnie.

Waartoe ook? Immers, de belangstelling op den avond zelve was niet groot en ik vrees, dat ook een verslag met onverschilligheid zal bejegend worden.

En toch, de voorzitter van „Oost en West", de heer K. F. Caspersz; stelde terecht de onverschilligheid, die den Nederlander, levende in de 20ste eeuw, aan den dag legt voor de waarde, die voor hem gelegen is in zijn koloniaal bezit, in het volle daglicht.

In een rede, tintelende van gevoel en vaderlandsliefde, herinnerde de heer Caspersz de aanwezigen aan Spanjes voorbeeld, dat door slechte zorg, besteed aan de bevolking zijner bezittingen, deze ten slotte verloren had.

Hij betreurde het, dat de Regeering den 20sten Maart niet officieel tot een herdenkingsdag voor de natie had geproclameerd en zich zelfs niet had willen uiten, omdat de mogelijkheid bestond, dat een algemeene collecte voor den noodlijdenden Javaan zeer bescheiden resultaten zou opleveren.

Misschien heeft de heer Van der Lans aan t' einde zijner rede getuigenis afgelegd van een juist inzicht, toen hij vermoedde, dat onze Regeering, door t' niet officieel optreden, naast t' geven van een lesje aan ons volk, tevens getoond heeft het Nederlandsche volk te kennen.

Maar dan! Hoe treurig!

Kan dan niets meer spreken tot het gemoed van ons volk? Zijn wij dan geen koloniën meer waard? Trekt Nederland dan geen voordeelen genoeg meer uit zijn koloniën? Zijn zij uitgeperst? Mag de eenvoudige, nog steeds (hoe lang nog o! Heere!) hoog tegen den „Blanda" (Hollander) opziende, maar in den laatsten tijd zoo zwaar geteisterde Javaan, eenvoudig omkomen, zonder dat in Nederland iets voor hem gevoeld wordt, dat op medelijden gelijkt?

Neen!... Iets werd er wèl voor gevoeld, hier in Nijmegen, waar het wemelt van... Indischen!

Het Bestuur van „Oost en West" zegt dien.. weinigen diep-gevoelenden dank, in naam van die hongerende Javanen, die door het geld, ook uit Nijmegen gezonden, zullen worden gespijzigd en gelaafd.

De inlander heeft zoo gauw genoeg! Vijf en twintig centen daags zijn voldoende om in zijn onderhoud te voorzien.

De weinigen, die veel gaven, hebben goed gedaan, want velen, zeer velen zullen gevoed worden door de ± f140, door vrijwillige giften, te Nijmegen bijeenverzameld.

Hartelijk dank ook aan den spreker, die, zoo juist van pas, zich belangeloos aanbood, door het houden eener voordracht over „den eersten Nederlandschen zeetocht naar Indië", wederom in herinnering te brengen de daden onzer voorouders, die de grondvesters waren van onze koloniale macht, heden ten dage.

De tocht van Cornelis Houtman naar Bantam; de lotgevallen zijner stoere makkers; gevaren trotseerend; immer durvend; onder groot gejuich ontplooiend „'s Prinsen vlag"; zware verliezen lijdend door het verraad der inboorlingen, die van hem en de zijnen niet gediend waren, dit alles werd door den spreker in eenvoudige woorden herdacht.

Eenvoudige woorden! Ja! Zoo iets kan nù, in de 20ste eeuw, eenvoudig worden gezegd!

Maar... hoe eenvoudiger gezegd, hoe striemender voor de onverschilligen; voor hen, die zeggen: „De ellende op Java geleden, is zoo erg niet!" Voor hen, die vergeten, dat de erfenis, reeds drie eeuwen geleden, door de Nederlanders werd aanvaard, terwijl nu nog hongersnood heerscht in, en welvaart verre is van een, door de natuur zoo gezegend, Indisch rijk.

Zoo erg niet! Welken omvang moet dan de ellende krijgen, ginds onder de ons trouwe bevolking van het eenig schoone Java, vóór dat de „Kreet om hulp" hier wordt gehoord? Of is 't, omdat men niet officiëel erkent, dat duizend Javanen omkomen door honger en gebrek? Maar vergeet niet, gij die zoo denkt, dat de officiëele weg niet is „de afstand tusschen twee punten", maar dat hij zich dikwijls kronkelt en ombuigt en zich zelf verlengt en niet de aangewezene is, om met spoed op verre afstanden hulp te brengen.

Spreker heeft er goed aan gedaan er op te wijzen, dat, hoewel wij de eerste pioniers, waaronder Houtman een voorname plaats innam, hoog in eere moeten blijven houden, omdat zij de drijfkracht zijn geweest voor Nederlands latere grootheid, er onder hen waren, die door hun optreden toonden, minder te handelen uit zucht om beschaving te brengen, dan wel door hardvochtigheid, den inlander, dikwijls tot eigen schade dier ruwaarts, te willen knevelen en uitzuigen.

Knevelen en uitzuigen! Daarvan is nu geen sprake meer, zegt men! Niet waar? Wij spreken van onzen bruinen broeder; wij willen hem tot ons opheffen, tot ons, die zoo hoog boven hem staan in...... geloof aan.... beschaving; wij willen een mensch van hem maken, die zich zelf in 't leven redden kan, al is zijne kleur verschillend van de onze.

Ja! wij willen! met woorden!

Maar laat ons niet vergeten, dat wij een hongerig mensch, hongerig in intensieve beteekenis, niet tot ons kunnen opheffen; dat hij de kracht mist om „mensch" te zijn.

Mogen de sprekers, die dezer dagen het woord hebben gevoerd in 't belang van den lijdenden, bruinen evenmensch, de zelfvoldoening koesteren, dat zij althans den wil getoond hebben, om anderen op te wekken goed te doen.

Moge die opwekking nog niet te laat zijn!! De naweeën van hongersnood worden lang gevoeld en met één gulden worden eenige inlanders, gedurende éénen dag, gevoed.

Varia.

Het Bondsblad No. 255 is zeker een bizonder merkwaardig exemplaar van het orgaan van den Indischen Bond.

Wij lezen daarin, dat artikel II der statuten nu zal luiden:

„Het doel van den bond is de bevordering van de „belangen van de europeesche en inlandsche ingezetenen „van Nederlandsch-Indië in het algemeen en van zijn „leden in het bizonder".

Dat vele leden, vooral van de later toegetredenen, met deze statutenwijziging geen genoegen zouden nemen en daarom even spoedig uit den Bond zouden treden, als zij er in waren gekomen, was te voorzien. Telde de Indische Bond eenige maanden geleden nog ruim 4200 leden, dan is dat aantal nu reeds gedaald tot 3600, en het zal nog sterker dalen. Onder degenen, die daardoor zijn afgetreden, zien we in de voorste gelederen staan de heer T. G. G. Valette, redacteur van het Bondsblad.

De heer Valette zegt heen te gaan, omdat hij nu inziet zich vergist te hebben in het eigenlijke streven van den Bond, hetwelk hij zich had voorgesteld als te zijn: bevordering van de belangen van geheel Nederlandsch-Indië, zonder daarbij te denken aan de behartiging van eigen belangen.

Dit schijnt het Hoofdbestuur ook met hem eens te zijn geweest, maar het heeft voor den aandrang van uit de afdeelingen moeten zwichten.

Een bondslid geeft in de *Sem. Crt.* nu den raad, om den Indischen Bond maar te liquideeren en twee nieuwe vereenigingen op te richten: één, die voor het belang van Indië in het algemeen zal werken, en een andere, die met een stam-kapitaal van minstens honderd duizend gulden de particuliere belangen der leden zal behartigen. Hij zegt o. a.:

„Zonder onbezwaard stamkapitaal, dat men niet behoeft terug te betalen, waarover men ook geen rente behoeft uit te keeren, is het o. i. de grootste dwaasheid om zelfs maar een oogenblik te durven denken aan de levensvatbaarheid van een Bond, die zich ten doel stelt zijn leden, zoo noodig, te helpen.

Is er echter een stamkapitaal, koopen de leden *contant* in de goed en eerlijk geredigeerde bondswinkels en is er verder eendracht, ja, dan zou zoo'n Bond na verloop van een kwart eeuw iets te beteekenen kunnen krijgen. Contant koopen en eendracht onder de leden, de twee hoofdvoorwaarden, waarop een coöperatieve Bond, die met geld of onbezwaard begint, zijn echter in Indië, onder de Indo's vooral, ondenkbare zaken."

Ons lijkt echter één flink samenwerkende Bond ook in de gegeven omstandigheden niet geheel onmogelijk. Eendracht maakt macht. Men kan immers den nadruk leggen op *het algemeen belang van Oost-Indië.*

* * *

Bataviaasche Landbouw-vereeniging. Aan het verslag dezer Vereeniging over het jaar 1901, uitgebracht in de algemeene vergadering van 20 Februari j.l., ontleenen wij het volgende:

„Door de inlandsche bevolking werd, ook op aansporing van het bestuur, meer werk gemaakt van de teelt van tweede gewassen dan gewoonlijk en de daarvoor bedongen prijzen waren hooger dan ten vorige jare.

Toch zou het een zegen zijn voor den inlandschen landbouwer, wanneer de industrie hem de hand reikte en aan de door hem geteelde producten een vorm wist te geven, die ze geschikt maakt voor uitvoer, dan wel verbruik in grooter kring.

Een tweede gewas, dat op groote schaal met kans op winst kan worden geplant, dan wel geruimen tijd worden bewaard, zonder tot bederf over te gaan, behoort nog tot de vrome wenschen.

Worden de thans gebruikelijke twééde gewassen op eenigszins groote schaal aangeplant, dan is de waarde daarvan plaatselijk nagenoeg nihil, de transportkosten drukken te zwaar, om ze naar andere plaatsen te brengen en tegen bewaren zijn ze niet bestand, zoodat ze niet tot voedingsmiddel kunnen dienen in den tijd, dat de inlander gebrek aan padie begint te krijgen d.w.z. tegen den tijd, dat de sawah's opnieuw worden beplant, dan wel de nieuwe padie ongeveer een maand is uitgeplant.

In het belang van den inlander zouden wij dan ook het oprichten van fabrieken tot verwerking van door hem geteelde grondstoffen zeer toejuichen en wanneer dit geschiedt door vakmenschen, dus niet zooals veeltijds in Indië gebeurt, met industreele ondernemingen „boleh tjoba", [men kan 't probeeren] dan bestaat er geen enkele reden om te twijfelen aan de rentabiliteit van papier-, lucifers-, meel-, stijfsel-, olie-, zeep-, sigaren-, en een legio andere fabrieken. Doch men neme geen cavalerie officier om een portland-cement fabriek in werking te brengen!!

Dat gelukt wel eens, zooals meer dingen in Indië wel eens gelukken, na het betalen van een massa leergeld, maar dan is het toch nog altijd „*a peu près.*"

Daarmede moet gepaard gaan uitbreiding van het verkeer door den aanleg van spoor- en tramwegen.

Den aanvragers om concessie daartoe dient het gemakkelijk te worden gemaakt, hoe minder formaliteiten hoe beter, en vooral spoedige afdoening der aanvragen is de hoofdzaak."

* * *

Soerabaja. Aan *de Locomotief* wordt uit Soerabaja geschreven:

De pret, ik bedoel het tjapgomehfeest (Chineesch nieuwjaar), is voorbij en nu zullen wel, alsof niet reeds genoeg deconfitures en geen onaanzienlijke ook, plaats gehad hebben, de Chineesche faillissementen volgen, evenals elk jaar in dezen tijd pleegt te geschieden. Men houdt zich goed tijdens de nieuwjaarsdagen en geurt, hoe zwak men ook staat, om niet voor anderen onder te doen en ook om alle schijn te vermijden, dat men zich over een dag of wat bankroet verklaren moet. „Bonne mine à mauvais jeu" alzoo. Er staat al vast één klaar om over den kop te gaan, een soort maatschappij of kongsi, een groote winkel van dranken, provisiën, enz.; de beheerder heeft althans 22 Februari reeds aan de verschillende crediteuren medegedeeld, dat de affaire in moeilijkheden verkeert. Wie zou dat nu gedacht hebben van de zaak, nauwelijks één jaar oud, die zoo mooi begon en heel wat koopers trok door haar pompeuse annonces en doordat men er netjes bediend werd, voornamelijk door den jeugdigen en zeer goed Hollandsch sprekenden chef, steeds onberispelijk in het wit gekleed en de staart zoo mysterieus mogelijk verbergend, dat men vóór zich een goed geëduceerden Indo wanen zou. Men raamt het passief op één kwart ton, een peulschilletje bij de circa drie millioen, het gezamenlijk bedrag der faillissementen in anno passato.

* * *

Postspaarbank. Voor zoover tot 4 Maart bekend was, bedroeg het aantal inleggers 27026, waarvan 15732 Europeanen, 10498 inlanders en 762 vreemde oosterlingen.

ADVERTENTIËN.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Vrijdag 4 April 1902.

Het totaal tegoed van inleggers bedroeg f 3.564.461.18. Een gelukkig verschijnsel is, dat het aantal Inlandsche inleggers, hoewel langzaam, toch gestadig toeneemt, hetgeen zeker nog meer het geval zal zijn, zoodra de algemeene welvaart niet meer zooveel te wenschen overlaat, en de nuttige instelling ook in de dessa's nog meer bekend zal worden gemaakt.

* * *

De cholera bacil. *Vale* de Batavia-Correspondent van de *Deli Courant* schreef op 1 Maart j.l.: „De cholera zal vrees ik, dit jaar een vaste rubriek in mijne brieven moeten innemen, en is nog steeds ernstig. Cheribon en Probolingo zijn besmet verklaard, te Macassar zijn desinfectie-brigades opgericht en de „Ardjoeno" had drie dooden tusschen Soerabaja en Tandjong Priok. De vrees wordt nu werkelijk tot waarschijnlijkheid, dat de venijnige bacillen den westmoesson zullen doorkomen. Als het waar is, dat regens zoo gunstig zijn, om aan de ziekte een einde te maken, dan is de in 1901 geboren bacil er een van verbazend taai ras, want hoewel er niet te beschrijven hoeveelheden water over Java worden uitgespoten en 't in alle rivieren spookt, gaat de cholera ongestoord haar gang en vraagt steeds offers."

* * *

De Nieuwguineesche Indigestie. In het laatst ontvangen weekoverzicht van den heer van Geuns, Soer. Hbl. lezen wij o. a.:

Alweder een Jobstijding uit Nieuw-Guinea. Wij hadden zoo gedacht en gehoopt, dat nu over de Papoea's de zegeningen der beschaving als een malsche regenbui zullen worden uitgestort, deze krullebollen daar zoo dankbaar voor zouden zijn, dat zij hun vrienden met gejuich zouden inhalen. En zie, daar weten zij nu niets beters te doen, dan een achttal onvoorzichtigen, die zich te ver buiten de benteng waagden, een hoofd kleiner te maken. Opnieuw dus acht offers op het altaar van het imperialisme.

Qu'allaient-ils faire dans cette galère? vraagt een verstandig mensch. Wat hebben wij op Nieuw-Guinea te maken, wij die zooveel koloniaal hooi op onze vork hebben genomen? Zal het ons gelukken de woeste krullebollen zachter te stemmen en hun zeden te louteren?

Zullen wij er in slagen van de Papoea's een vreedzaam volk van landbouwers te maken, die den in gift gedoopten pijl enkel nog zullen richten op het wild van het binnenland?

Onze hoop is zoo laag gestemd! Steeds hebben wij onze nieuwguineesche avonturen van een bedenkelijk gehalte geacht en wij vreezen, dat de toekomst ons, evenals het verleden, weinig opwekkends zal te zien geven. Het is ongetwijfeld een mooie missie, wilde natuurgenooten zonder kruit en whiskey te emancipeeren, maar alles dient met maat te gebeuren en in casu hebben wij ons aan deze missie een indigestie gegeten. Hoe eerder wij terugkeeren tot den toestand van vroeger, toen onze koloniale maag in orde was, hoe beter.

* * *

Nieuwe Scholen. Te Batavia is men plannen aan 't beramen om in plaats der H. B. S. voor meisjes, die opgeheven zal worden, een particuliere neutrale school in het leven te roepen, waarop gelegenheid zal zijn tot opleiding voor het onderwijzeres-examen.

En in het *Centrum* lezen wij:

Reeds voor geruimen tijd deelden wij mede, dat het voornemen bestond hier in Djoca een Zusterschool op te richten. Thans kunnen wij berichten, dat de opening dier school binnen kort zal plaats hebben. Van welingelichte zijde vernemen wij, dat de zusters Fransiscanessen van Semarang tegen 15 Maart a. s. het huis gehuurd hebben toebehoorende aan den heer Kraft, gelegen achter de societeit bij Ngabean. Het nieuw gebouwde pavillioen op dat erf zal voor schoollokalen worden gebezigd. Ondertusschen zullen de zusters een groot gebouw doen verrijzen in het Wilhelminapark, waarheen later de school wordt overgebracht.

* * *

Over Decentralisatie en den heer van Kol. In de *Sumatra-Bode* van 5 Maart vinden wij vermeld:

Eergisterenavond heeft de Handels-Vereeniging alhier eene vergadering gehouden in het Logegebouw ter bespreking van de bestaande plannen tot decentralisatie door de vestiging van plaatselijke en gewestelijke besturen.

De heer van Kol en eenige ingezetenen, onder wie ook de Gouverneur dezer kust werd opgemerkt, hebben, door het bestuur der Handelsvereeniging daartoe uitgenoodigd, deze vergadering bijgewoond.

Wij hopen later daaruit het meest belangwekkende te publiceeren.

De heer van Kol vertrekt morgen per Ss. *van Imhoff* naar Atjeh.

Een voorspoedige reis wenschen wij den strijder voor de belangen van Indië van harte toe.

* * *

Vader en Zoon! De *Java-Bode* verhaalt het volgende:

Eenigen tijd geleden liet een Chinees alhier zich door een Belg als zoon erkennen. Voor den ambtenaar van den burgerlijken stand was het bepaald aandoenlijk, toen de Chinees zijn aangenomen vader in de armen vloog met de woorden: „35 jaren heb ik mijn vader gezocht, en nu eindelijk vind ik hem!" De Belg was niets gesticht over dit hartroerend tooneel. Door een zijner vrienden over die aannemerij geïnterpelleerd — de interpellant was blijkbaar niet erg te spreken over deze transformatie van het gele in een staatsblad-gevaar — antwoordde hij: „Mais mon ami, on m'a donné, f 250. Ehbien, pour 200 florins je reconnaitrais tout Buitenzorg!"

De nieuwbakken Europeaan wekt thans de ergernis op van zijn ex-landgenooten, op wie hij met de grootste verachting nederziet.

Eenige jaren Kunstleven te Batavia.

In ons no. 1 van 20 Maart j.l. vestigen wij de aandacht er op, dat de heer **Otto Knaap** van zijn in 1899 te Batavia uitgegeven werk „Eenige Jaren Kunstleven te Batavia (Januari 1896—Mei 1899). Verzameling kritische en didactische dagblad-opstelletjes" een flink getal exemplaren ter onzer beschikking had gesteld om ze tegen f 2.—, d. i. veel verminderden prijs te verkoopen en dat **de helft van de opbrengst komt ten bate van den noodlijdenden Javaan.**

Wij gaven daarbij een gansche reeks persbeoordeelingen, waaruit bleek, dat de heer Knaap zelf musicus zijnde, een bevoegd beoordeelaar is van kunst, die, 't goede waardeerende, flink zijn oordeel durft zeggen waar hij afkeuren moest.

Wij spraken het vertrouwen uit, dat menigeen van dit royaal aanbod gebruik zou maken en de onderhoudend en pittig geschreven opstellen zou willen lezen.

Tot nog toe werden er echter nog slechts enkele exemplaren door onzen uitgever verkocht.

Wij herhalen daarom het aanbod.

De bestelling kan geschieden bij de uitgevers van „Oost en West" **Haagpoort 4, den Haag** of aan het bureau der Vereeniging, **Heerengracht 4.**

INGEZONDEN.

Zorg voor den Javaan?

In uw blad van 7 Maart 1902 trof ik een uittreksel aan uit het Tijdschrift v. h. B. B., geschreven door den heer P. F. J. van Heutsz, Assistent-Resident, waarin deze zoo goed is, vooral de aandacht te vestigen op mijne meening omtrent de waarde van het kapitaal.

Dit doet mij genoegen, omdat ik thans weer eens de gelegenheid heb op dit punt terug te komen en aan te toonen hoeveel onwaars de genoemde schrijver zelf debiteert.

„Maar vooral: laten wij eerlijk en waar zijn in zake den Inlander", zegt de geachte schrijver. Ik voor mij verdenk niemand dit niet te willen zijn. De groote moeilijkheid is echter vast te stellen, wat werkelijk waar is. Het is toch niet de vraag, wat of A of B voor waar houdt, als zijne meening. En nu is het ongelukkig, dat omtrent Indië en Indische toestanden vaak evenveel inzichtingen en meeningen bestaan, als er personen zijn. Behalve dat dit afhankelijk is van persoonlijke ontwikkeling en opmerkingsgave, hangt dit ook meerendeels af, waar en onder welke omstandigheden men in Indië gewerkt heeft en verreweg de meesten zien niet meer dan het kleine kringetje, waarin zij zelf hebben gewerkt, van den grooten Oost, waar zoo oneindig veel verscheidenheid is.

De Javanen zijn van oudsher landbouwers en bij alle landbouwende volken treft men aan — men ziet het ook weer bij de Boeren in Zuid-Afrika — een conservatieve geest, geen neigingen om zijn positie te verbeteren, zich hooger op te werken. Natuurlijk dat hier tal van uitzonderingen op voorkomon. En zoo treft men ook Java, speciaal op de hoofdplaatsen, verschillende Javanen aan, die beduidende groothandelaren zijn geworden en zich rijkdommen hebben verworven. Wel een bewijs, dat het voor den Javaan onder de bestaande omstandigheden volstrekt niet onmogelijk is, zich tot welvaart te verheffen. Trouwens eene bevolking, die zich onder ons bestuur van 3 millioen tot ongeveer 30 millioen heeft vermenigvuldigd, geeft daarmede het beste bewijs van de groote welvaart, waaronder zij, in het algemeen genomen, heeft geleefd; anders ware zulk eene vermeerdering onmogelijk geweest. Het komt mij echter voor, dat men op het oogenblik wel wat uit het oog verliest, dat de thans op Java heerschende malaise een natuurlijk verschijnsel is; dat men kan betreuren: doch dat onvermijdelijk is. De wereld en de geschiedenis herhalen zich telkens bij ieder volk, geslacht familie, individu, op allerlei gebied. Na tijden van grooten voorspoed, komen die van tegenspoed en omgekeerd. Ongetwijfeld zullen voor Java ook weer betere tijden aanbreken. Ik blijf het echter een groote onrechtvaardigheid achten, dat men de malaise op Java tracht te schuiven op den rug van het kapitaal. In den tegenwoordigen tijd kan het kapitaal nu eenmaal geen goed meer doen, maar zij die beweren, dat aan Java groote rijkdommen onttrokken zijn, dat de maatschappelijke rijkdom hard achteruit is gegaan, schermen met groote woorden, doch zijn niet in staat dit met feiten te staven. Hoe groot is dan wel het kapitaal, dat zoogenaamd aan Java onttrokken zou zijn, waarmee die rijkdom zou zijn verminderd?

De maatschappelijke rijkdom van een land bestaat in hoofdzaak uit zijn spoor- land- en waterwegen, zijn industrieën enz., en die maatschappelijke rijkdom is daar op Java al eeuwen achtereen door het kapitaal gebracht en in stand gehouden. De eerste spoorwegen op Java zijn tot stand gekomen door particulier initiatief, door privaat kapitaal, in een tijd, toen de kundigste mannen daarover glimlachten, over het idee, dat een inlander in een trein zou gaan zitten; zoo is het gegaan met de tramwegen, de cultuurondernemingen, de handelsinrichtingen, de mijnbouw. Onder de duizenden, die eeuwen achtereen naar Java zijn getrokken om daar fortuin te maken zijn maar zeer weinigen uitverkoren geweest, om rijk te worden; verreweg het grootste percentage heeft daar zijn kapitaal gebracht en gelaten en het nooit meer terug gezien. Mooren, Arabieren, maar vooral Chineezen, die daar rijk zijn geworden, zijn daar ook met hun kapitalen gebleven, die rijdommen zijn dus het land zeker niet uitgegaan, daarmee is de maatschappelijke rijdom van Java zeker niet verminderd.

De maatschappijen, vennootschappen die meerendeels in Europa opgericht werden? Kan men ooit beweren, dat daarmede de rijkdom van Java is verminderd? Hoe is dat mogelijk? In de desbetreffende aandeelen werd alleen gehandeld door Europeanen, die daar niet veel anders dan verlies van hebben gehad; de Javanen kunnen daarmede nooit verlies hebben geleden; de rijkdom van Java kan daarmede nooit verminderd zijn. Wel werd door die maatschappijen haar werk en bedrijfskapitaal weer onder de Javanen gebracht.

Maar waarmede is dan toch die rijkdom van Java achteruitgegaan? Met den uitvoer van de producten, die op de wereldmarkten verkocht werden? Wie durft dat in allen ernst volhouden of beweren? Aandeelhouders of particulieren hebben daar in den regel bitter weinig van gezien. Integendeel; steeds werden van hen nieuwe offers gevraagd, meer kapitaal in den grond, nieuwe obligatieleeningen, nieuw werkkapitaal, reconstructie van de maatschappijen, enz., en de opbrengsten van de producten? Zij keerden regelmatig naar Java terug. Daaruit moesten weer betaald worden de arbeidsloonen; oprichting van gebouwen, enz.

En de enkele gelukkigen, die het geluk hadden in hun onderneming geld te verdienen, die gebruikten het dan weer meestal om nieuwe ondernemingen te stichten of de bestaande uit te breiden en brachten op die wijzen hun geld weer naar Java terug. De maatschappelijke rijkdom van Java is in alle opzichten en in allerlei vormen ontzaglijk toegenomen, maar de bevolking niet minder en beiden hebben wellicht geen gelijken tred gehouden.

De groote maatschappijen; de groote kapitalisten, rijk geworden door de vruchten van West-Australië en Zuid-Afrika, zitten in Engeland; toch zijn beide landen daardoor tot groote welvaart gebracht en daar verdwijnt dan nog wel goud uit den grond, dat er nooit meer inkomt. De stelling, dat zij, die ergens hun geld verdienen, door het daar niet te laten die plaats verarmen is onhoudbaar.

Dat er nu met het kapitaal en de daardoor ontstane welvaart en vertier ook misbruiken hun intrede hebben gedaan; niemand zal dit tegenspreken, maar die misbruiken vindt men op Java niet erger, dan elders op de wereld en de Europeanen doen daar even hard aan mee, als de Chineezen. En wie hebben de ergste misbruiken doen ontstaan en in de hand gewerkt? Ik noem alleen slechts de opium. Is dat soms het kapitaal of is dat de Nederlandsche Staat en de Nederlandsch-Regeering met haar heirleger van ambtenaren door de invoering en handhaving van de opiumpacht, de opiumregie, de pandjes- en andere pachten en middeneeuwsche belastingstelsels, die wij N. B. in 't begin der twintigste eeuw nog handhaven. Hooge opdrijving van belastingen, die de Chineezen moesten opbrengen, die dat weer op hun beurt van den Javaan moesten trachten los te krijgen, op den een of andere manier, dit spreekt toch vanzelf en kan iedere Regeering en ieder ambtenaar weten.

Aan wie dan de schuld? Aan den Chinees? Of aan de Regeering en de Ambtenaren?

Wanneer Indië gedraineerd is, dan is dat niet geschied door het kapitaal, doch door den fiscus, direct en indirect.

Ik voor mij heb in mijne omgeving den Inlander over het algemeen als lui gekend en dobbelzuchtig, waarvan velen hun vrouwen als lastdieren gebruiken en zelf liever strootjes rooken.

Zooals ik zeg, zijn er vele en goede uitzonderingen; daarvan een bepaalde statistiek op te maken is natuurlijk zeer moeielijk.

Dat de loonen op vele ondernemingen gedaald zijn, spreekt van zelf; dat zelfde geldt ook voor de europeesche geëmployeerden, waar het een kwestie wordt van „to be or not to be" is het kapitaal genoodzaakt dat te doen en is het toch wel algemeen bekend en men kan het overal zien, dat het kapitaal daar geen voordeel van heeft.

Dat de Inlander ongaarne iets voor niets doet, dat is niet iets speciaals Inlandersachtig, dat doet men nergens op de wereld gaarne.

Toch werken duizenden over de geheele wereld in vele gevallen voor hongerloonen, omdat de omstandigheden niet anders toelaten en men werkt dan nog liever voor een hongerloon, dan voor geen loon.

Alweer voor een groot deel rust de schuld daarvan op de Regeering, die door zoovele en andere gelijke zaken de ondernemingen zoo drukken, dat het ergens op gevonden moet worden.

Geef den Inlander kapitaal, geef hem crediet, ik heb daar niets op tegen. Indien de natuur hem niet geeft de energie, de ondernemingsgeest, de werkkracht en werklust, om zich hooger op te werken, dan zullen kapitaal en crediet hem niet verder helpen. Bespaar hem alleen het *overdreven* europeesche onderwijs, dat van het gros der menschheid verwaande dwazen kweekt, dat het berooft van gezond en natuurlijk verstand en dit laatste heeft de Inlander gelukkig in hooge mate, naar mijn bescheiden meening, meer dan het meerendeel der europeeschen, boven wie ik ben in beschaving ook verder verheven acht.

Maar voor een betere ecomische toestand op Java en Indië in het algemeen kan veel meer gedaan worden, dan tot heden is geschied, doch daarvoor moeten, naar mijne meening, geheel andere wegen worden ingeslagen.

In de eerste plaats moet finaal gebroken worden met het verouderde middeneeuwsche belastingstelsel.

Daar moet op groote schaal geleend worden voor Indië, voor alle productieve werken; dat doet men overal. Het is een verkeerd en voor de bevolking drukkend stelsel, om alle uitgaven, ook die voor productieve werken, te willen vinden uit de gewone middelen.

Men kan dan de heerendiensten afschaffen, pachten afschaffeh en andere belastingen verminderen, men zal op groote schaal overal spoor- en tramwegen kunnen maken, irrigatiewerken aanleggen enz. Dan komt er werk in overvloed en de welvaart wordt bevorderd.

En in de tweede plaats moet de Regeering met kracht meewerken tot de ontwikkeling van de natuurlijke bronnen des lands. En niet alleen dat dit niet wordt gedaan, maar daar worden zooveel mogelijk remschroeven aangebracht. Ik heb daarvoor alleen maar te wijzen op de rampzalige mijnwet, die de ontluikende mijn- en vooral de goudindustrie niet anders dan tegenwerkt, zoo niet geheel zal dooden.

En welk een onzaglijke bron van inkomsten ligt er alleen niet reeds in de goudindustrie. Zuid-Afrika en West-Australie strekken daarvoor tot leerzame voorbeelden.

In plaats van zulke bronnen van inkomsten te stoppen, moest de Regeering niet weten wat te doen, om die bronnen rijkelijk voor haar te doen vloeien door haar bestaan niet alleen mogelijk maar gemakte maken; terwijl nu het tegenovergestelde plaats heeft.

Wanneer wij die richting uitgaan, dan ligt er voor Nederland en zijn Insulinde nog een groote welvaartstoekomst in het verschiet. Dan eerst toont men in werkelijkheid te zorgen voor den Javaan en den Inlander in het algemeen.

Mr. J. C. VAN HARENCARSPEL.

Plantenvezels.

Curaçao, den 8sten Februari 1901.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Geachte Redactie!

Uw brief dd. 28 Dec. l.l. heb ik ontvangen, en aangenaam was het mij daaruit te lezen, dat de beoordeeling van de door mij gezonden halster gunstig luidt. Bij deze gelegenheid doe ik UE. twee monsters vezels per post geworden (beide van eender gewas). No. 1 heb ik gewonnen door de bladeren met een houten hamer te beuken en daarna het bladvleesch met een stomp mes af te schrappen; No. 2 door ze 15 dagen in water te laten rotten, hierdoor wordt het bladvleesch week en kan gemakkelijk verwijderd worden. M. i. lijden de vezels op deze beide manieren meer, dan bij machinale bewerking. De vezelstof van de UE. toegezonden halster werd op de 2de manier bereid. Wat aanbelangt het Koloniaal Museum, dit is reeds in het bezit van een ander halster, door den afgetreden Gouv. Barge aan Z. E. den Minister van Koloniën gezonden. De mededeeling van den Directeur daarover is bepaald aanmoedigend. Ik zal UE. evenwel niet behoeven te verzoeken om de uitslag van het onderzoek kenbaar te maken. Uwe aangename berichten gaarne tegemoet ziende, teeken ik mij,

Hoogachtend,

ANJEL. J. C. HENRIQUEZ.

Wij vestigen gaarne de aandacht op dit schrijven van den heer Henriquez. De door hem gezonden vezelstoffen zijn te bezichtigen op het kantoor van „Oost en West", Heerengracht 4. Red.

Sakinum.

(Indische Roman.)

Van den uitgever F. van Rossen, Heerengracht 281 te Amsterdam ontvingen wij het volgende schrijven:

Geachte Redactie,

Bij ons verscheen een paar jaar geleden „Sakinum", Indische roman door G. Dompers. Naar aanleiding van de aanbieding ten voordeele van den noodlijdenden Javaan van het boekwerk van den Heer Knaap in uw blad van 20 dezer, wil de schrijver van „Sakinum" U een gelijksoortig aanbod doen en U toestaan tot prima Juli, de nog voorhanden zijnde voorraad te verkoopen tot de zeer verminderde prijs van f 1.50 (prijs in den handel f 2.90), waarvan dan **de helft bestemd is voor uw Javanenfonds.** Wij zijn tevens genegen de exp. franco te verzenden.

Bijgaand doen wij U een exemplaar van het boek toekomen, alsmede een uittreksel uit de persbeoordeelingen.

Hoogachtend

UEd. Dw. dienaar.

F. VAN ROSSEN.

Uit de persbeoordeelingen blijkt, dat die van de Haagsche „Avondpost" zeer gunstig was, terwijl in Elzeviers Maandschrift het volgende werd opgenomen:

„Op dit boek dient de aandacht gevestigd . . . . . Wij hopen, dat het zal worden gelezen doȯr velen, die over Javaansche toestanden een onpartijdig oordeel kunnen vellen en dat het zal worden besproken met den ernst, waarmeė zulk eene verschrikkelijke aantijging in romanvorm dient besproken te worden . . Indien waar is, wat de schrijver mededeelt, zouden wij ons over het N.-I. gouvernement hebben te schamen."

Wij hebben het boek, dat wij niet kenden, met stijgende belangstelling gelezen. Met het intieme dessaleven niet genoeg vertrouwd om een bepaald oordeel te vellen, zijn toch ook wij van meening, dat het goed geschreven boek verdient gelezen en besproken te worden.

Ook in 't belang der nood-lijdende Javanen hopen wij, dat de uitgever veel bestellingen zal krijgen.

R. C.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Dl. 64 (1902) afl 3.

Dr. A. W. Nanninga: Beschouwingen over de theefabrikatie. — E. Tobi: Het boschdistrict Tegal-Cheribon gedurende de jaren 1891—1900. — Fr. Cacao. — J. G. Doorman: Gouvernementsbemoeiingen in zake den veestapel in Indië. — Regenwaarnemingen.

Indisch Militair Tijdschrift. 33e jaarg. (1902), afl. 3.

S.: Gericht schieten. — Ducimus: Het prostitutievraagstuk in het Indische leger. — J. C. van den Belt: Over schietopleiding (slot). — J. H. A. van de Water: Doelmatige kleeding. — Fr. Kattenbusch: Zijgangen voor troepenpaarden. — Enz.

Onze Eeuw. 2e jaarg. (1902) afl. 4.

Dr. H. Brugmans: De Oost-Indische Compagnie.

De Gids, 1902, afl. April.

Mr. C. Th. van Deventer: I. D. Fransen van de Putte. Ter nagedachtenis.

De Indische Gids, 24e jaarg. (1902), afl. April.

Jhr. Mr. L. van Bevervoorden tot Oldemeule: I. D. Fransen van de Putte. † — W. H. van der Haas: Geregelde exploitatie van de houtbosschen in het gewest Palembang. — M. P. Korevaar: De straf van geldboete en de subsidiaire vrijheidstraf volgens het ontwerp van een Wetboek van Strafrecht voor de Inlanders in Ned.-Indië. — H. N. Kiliaan: Passieve vormen in 't Javaansch en in 't Maleisch. C. Spat: Sair Poeteri Akal. een onuitgegeven Maleisch gedicht (vervolg en slot). — De armoede in Britsch-Indië in verband met het regeerstelsel aldaar. — Varia. — Maandel. Revue van Brochures enz. — Koloniale Literatuur. N. Mac Leod: De machtsuitbreiding der O.-Ind. Comp. op het vasteland van Azië, van 1683—1627 IV.

De Indische Mercuur. 25e jaarg. (1902), No. 13.

De Suikerconventie. — Koffie-vijanden. — Over de verspreiding van den Belletrie in de kolonie Suriname. Statistiek van Kina en Kinine. — Cacaokanker in Ceylon (vervolg en slot). — Een oerwoud op Java. — De Suikerindustrie op Cuba. — Faillissementen van Chineezen op Java. — † Mr. A. J. van der Houven van Oordt. — Verslag van het mijnwezen over het 3e kwartaal 1901 (vervolg). Maandelijksch overzicht van Suriname. — Stoomvaart-Maatschappij „Nederland". — Vereeniging het Buitenland. — Algemeene Consignatie-Bank. — Kasiroetoe Cultuur-Mij. — Landbouw-Mij. „Ngoepit".

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	11 April	25 April	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,		18 "	11.30 's av.
Genua, Nederland,	8 "	22 "	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,		15 "	6.30 's av.
Marseille, Fr. dienst,	5 "	19 "	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	11 "	25 "	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,		14 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

Amsterdam, Nederl.,	14 April	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	14 "	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 3n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den laatsten van elke maand 7.24 's av.
Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.
(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.24 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.24 's av.

ADVERTENTIEN.

Haagsche Assurantie-Compagnie
voor Brand enz. van 1805
te 's Gravenhage.
Kantoor Z. O. Buitensingel 245 b/h. Bezuidenh.
Directeuren:
W. F. MASTENBROEK en C. W. VERSTEGE.
Commissarissen:
Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT
Mr. J. G. GLEICHMAN.
A. J. H. VAN KAPPEN.

JAC. MOULIJN,
Opticien, Instrumentmaker,
2e Wagenstraat 95, Den Haag,
TELEFOON 704.
BRILLEN en PINCE-NEZ.
Voorschrift van Heeren Doctoren.
Artikelen voor Ziekenverpleging, Verbandstoffen, Breukbanden, Suspensoirs enz.
Aanleg en onderhoud van
TELEFOON en ELECTRISCHE SCHELLEN.

Lingeriefabriek „De Hollandsche Nijverheid",
LANGE POTEN 20, 's-GRAVENHAGE.

Grootste inrichting tot het leveren van
UITZETTEN en INDISCHE UITRUSTINGEN.
voor DAMES, HEEREN en KINDEREN.

Daar aan **onze ateliers** circa 80 naaisters verbonden zijn, zijn wij in staat iedere bestelling in elken verlangden tijd op maat te leveren en garandeeren wij voor **keurige modellen, nette afwerking** en **sterk concurreerende prijzen.**

A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81, Telephoon No. 240, 's-Hage.
Inrichting voor complete meubileeringen, zoowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
PRIJZEN STERK CONCURREEREND.
Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

IN ROBES
Fransche Coupe
Maison L. Carrière „Gratio".
Reform kleeding naar keuze.
SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN.
Attesten ter inzage. ***113, Van Swietenstraat 113. Den Haag.***

Wegens verbouwing
Uitverkoop
met 15 pCt. korting met garantie.
A. van WAVEREN, Horloger,
10, WITTE DE WITHSTRAAT 10, DEN HAAG.

MAISON de BRODERIES et de DENTELLES.
Madlle P. Ch. HOEK,
8 BAZARSTRAAT 8, LA HAYE.
Grand choix. ***Prix modérés.***
Lingeries fines, Rideaux Suisses, Mouchoirs etc.
TROUSSEAUX et LAIJETTES.

F. H. BOTHE,
21, VEENESTRAAT — DEN HAAG.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seisoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

E WEKKER,
Coöperatieve Vereeniging.
Afdeeling reformkleeding,
Zeestraat 31. Den Haag.
Zend franco, modellen, stalen en geïllustreerde prijscouranten.
De poreuse stoffen zijn bijzonder aan te bevelen voor Oost- en West-Indië.
Reform-corsetten f 4.50 en f 6.50.
Buste-houders van af 2.50 en hooger.

De WONINGGIDS v/d. Nederlandsche Bond van Makelaars in Vaste Goederen, Assurantiën, enz.
o. m. bevattende de adressen der voornaamste **Makelaars in vaste goederen van Nederland.** en de
WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN
opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma
FALKENBURG & Co.
's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,
zijn beide op aanvrage **gratis** verkrijgbaar.
Ook liggen deze gidsen op de informatiebureaux der Vereeniging «Oost en West» te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN (Batavia) ter beschikking van belangstellenden.

PENSION.
Te TETERINGEN, in de onmiddellijke nabijheid van de Tram naar Breda en het Mastbosch, wordt door eene beschaafde Dame **Pension aangeboden** voor een of twee personen.
Brieven motto **„Pension"**, Adv. Bureau C. W. BETCKE, Rotterdam.

P. G. DUNGELMAN,
Hoogstraat 34 — Telephoon nº. 94,
's-GRAVENHAGE.
Specialiteit in fijne Worst- en Vleeschwaren.
EXPORT NAAR DE INDIËN
onder garantie van goede overkomst.

Eduard Pelger,
„La Haye"
Chapellerie
Civile et Militaire
Nº 39 Prinsestraat Nº 41.

SAKINUM
Indische roman van G. DOMPERS,
is bij den uitgever **F. VAN ROSSEN** te **Amsterdam,** op bestelling verkrijgbaar voor ***f 1.50*** in plaats van ***f 2.90*** de oorspronkelijke prijs.
De ***helft*** van de verkoopsom komt ten bate van ***den noodlijdenden Javaan.***

DEN HAAG.
VAN SOEST & VAN DER WEIJDE,
RIOUWSTRAAT 46.
Incasseeren van Grootboekrente, Aan- en Verkoop van Effecten, Deposito's, Prolongaties, Coupons, Reis-Crediet-brieven, Incasso's.

Op termijn-betaling
Kunsttanden en Gebitten.
Prijzen lager dan alle concurrentie.
Reparatiën in 2 uur.
Langdurige garantie.
O. Jürgens,
Elandstraat 61, Den Haag.

BOEKHOUDEN.
Opleiding voor examens en praktijk
door G. L. REINDERHOFF,
Obrechtstraat 3. Den Haag.
Leeraar M. O. Boekhouden, Assistent v/h. Nederl. Inst. van Accountants, Gedipl. en pract. Boekhonder.
Leeraar M. O.
SCHOONSCHRIJVEN.
Verbetering van slecht, moeilijk schrift in fraai, vlug loopend, volgens practische, vlugge methode. Aanbevolen in het belang van studeerenden, handelsbedienden, ambtenaren en allen, die werkzaam zijn in of solliciteeren naar administratieve betrekkingen.
Opleiding voor Examen M. O.
Buiten Den Haag les per correspondentie.
Billijke voorwaarden.

ISERIEF & Co.
VEENESTRAAT 16/18,
den Haag.
Magazijn van Garen en Band.
DAMES HANDWERKEN.
Natuur Wollen Ondergoederen
VAN
Jansen en Tilanus.
FRIEZENVEEN.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.
Hofleveranciers.
Nederlandsche Fabriek van **Borduur- en Passementwerken, Galonweverij** à Jacquard, **Photografiën en Teekeningen** van **Vaandels. Maconieke Artikelen** enz. worden franco ter inzage gezonden.
Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling
PARIJS 1900.

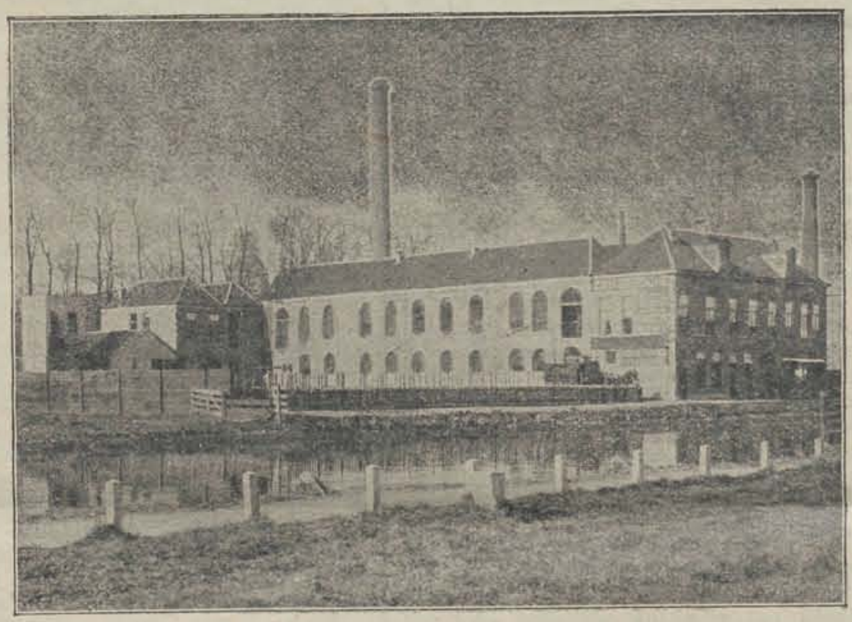
Koninkl. Nederl. Mandenfabriek en Magazijnen
Firma W. F. VAN VLIET.
Serre-Meubelen en Decoratie.
NOORDEINDE 158.
Volières, Vogelkooien.
Lange Beestenmarkt 4-6, Den Haag.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCHE LLOYD"
Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Soembing	19 April	1 Mei	6 Mei	25 Mei	27 Mei
Goentoer *	3 Mei	15 „	20 „	8 Juni	10 Juni
Oengaran	17 „	29 „	3 Juni	22 „	24 „
Gedé	31 „	12 Juni	17 „	6 Juli	8 Juli
Sindoro *	14 Juni	26 Juni	1 Juli	20 „	22 „
Salak	28 „	10 Juli	15 „	3 Aug.	5 Aug.
Lawoe	12 Juli	24 „	29 „	17 „	19 „
Ardjoeno	26 „	7 Aug.	12 Aug.	31 „	2 Sept.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1 *d*, *'s-Hage.*

Zwitsersche Wasch-, Electrische Bleek- en Strijkinrichting
„RIJSWIJK",
te RIJSWIJK (Z.-H.)
Mr. F. J. G. v. d. SCHALK,

Elke hoeveelheid **fijne strijkgoederen** wordt wekelijks franco gehaald en thuis bezorgd.
GORDIJNEN en **STOOMGOEDEREN** binnen een week franco thuis.

B. DERKSEN,
Brood- en Beschuitfabriek
„De Oude Vette Hen",
OPGERICHT 1680.
8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.
Hofleverancier.
Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.
Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-Gravenhage.
Aan het **Bureau Heerengracht 4,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat nº. 93.*

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor incasseering, oppasser en huisbewaarder.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Twee bekwame linnennaaisters.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een Dame gew. onderwijzeres in Indië voor les geven aan of opvoeden van kinderen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Een Dame voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Eene Dame voor pianoles.

Een Dame voor administratieve betrekking.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.